

— Čtení
— Reflexe
— Interpretace

Elementární úvod
do práce s textem

Jaroslav Novotný

Předkládaná publikace přináší elementární uvedení do práce s textem a interpretace. Je určena především začínajícím vysokoškolským studentům humanitních oborů a filosofie, avšak také učitelům na gymnáziích a středních školách, kteří své žáky připravují na vysokoškolské studium, a případně i vysokoškolským učitelům, kteří do práce s textem a zásad interpretování své studenty na začátku studia uvádějí.

Problematika čtení a interpretování se nejprve zasazuje do širšího kontextu otázek po povaze vědění a pravdivosti ve vědách o lidských záležitostech. V dalším výkladu se pak vychází z odкрыtí základních problémů, jež spočívají ve čtení a porozumění textům, aby se teprve z nich odvodily jisté nejelementárnější zásady interpretace a propedeutická doporučení pro práci s texty. Teoretickým pozadím předkládaných výkladů je především obšírné rozpracování této problematiky v moderní hermeneutice u H.-G. Gadamera.

- Čtení
- Reflexe
- Interpretace

— **Čtení**
— **Reflexe**
— **Interpretace**

Elementární úvod
do práce s textem

Jaroslav Novotný

Praha 2021

Vznik této publikace byl podpořen v rámci
Institucionálního plánu Fakulty humanitních studií UK
pro rok 2019–2020, projekt Problematika přípravy na
studium humanitních věd – práce s textem.

Odborná recenze:

PhDr. Jaromír Murgaš, CSc.

Mgr. Robert Kanócz, Ph.D.

© Jaroslav Novotný, Univerzita Karlova,

Fakulta humanitních studií, 2021

© Univerzita Karlova, Fakulta humanitních studií, 2021

© Togga, 2021

ISBN 978-80-7571-080-2 (FHS UK)

ISBN 978-80-7476-212-3 (Togga)

Obsah

Úvod: určení a povaha publikace	13
I. Vědy o lidských záležitostech a interpretace	19
1. Liberální povaha studia	19
2. Vědeckost a zvláštnost humanitních věd	25
Téma humanitních věd	26
Poznání přírodních věd	
a věd humanitních	28
„2 + 2“ a „Bitva na Bílé hoře“	33
Náčrt povahy pravdivosti	
humanitních věd	36
3. Idea interpretace	40
II. Problematika čtení a interpretace textů	45
1. Reflexe zkušenosti čtení	45
2. Kruhová struktura rozumění a smysl (hermeneutický kruh)	50
3. Dějinná situovanost rozumění	56
Tradice, dějiny, dějinná situovanost	56
Ambivalentní povaha tradování:	
udržování a znepřístupňování	60
Dějinné vědomí, interpretace	
a pozitivní role předsudku	62

4. Zkušenost neporozumění jako klíč k původnímu významu textu	66
Intence čtení a předpoklady koherence a společně sdílené záležitosti	66
Neporozumění a hledání podmínek smyslu	69
5. Možnost, meze a opory interpretace	75
Možnost a mez porozumění	75
Opory interpretace	78
III. Elementární zásady čtení pro začínající interpretu	83
IV. Elementární zásady psaní	93
1. Hermeneutický kruh ve struktuře promluvy a psaní	93
2. Elementární odborný žánr: referát	98
Co je referát?	98
Struktura referátu	100
Doporučení pro přípravu referátu	102
Čeho a jak se vyvarovat	103
3. Smysl formálních náležitostí: bibliografické odkazy a citace	106
Uvádění zdrojů	106
Bibliografický údaj	107
Smysl citování	108

V. Výuka interpretace textu	111
1. Proseminář k interpretaci textu	111
Charakteristika prosemináře	112
Povaha práce a zadávaných úkolů v prosemináři	115
Volba textů a struktura postupu	118
2. Ukázky návodných otázek a úkolů k textům	121
Příklad 1: Náraz do zdi a její zprůchodnění	121
Příklad 2: Zdání srozumitelnosti a skrytá vícevrstvá hra	125
3. Ukázky řešení	132
Ukázka 1: Referát odborného textu	132
Ukázka 2: Rozčlenění Platónova dialogu	135
Ukázka 3: Referát Platónova dialogu	138
<i>Souhrn</i>	149
<i>Summary</i>	153
<i>Literatura</i>	157

*Věnováno průkopníkům liberálního
studia humanitní vzdělanosti v Čechách
Janu Sokolovi a Zdeňku Pincovi.*

Úvod: určení a povaha publikace

Předkládaná publikace míří na situaci, v níž se ocitají studenti při přechodu ze střední školy na univerzitní studium humanitních, historických či literárních oborů a filosofie. Toto zaměření publikace předpokládá, že se nad ní mohou protnout tři cílové čtenářské skupiny:

1. především studenti, kteří právě zahájili své studium na univerzitě a musejí se vyrovnat s povahou poznání v humanitních vědách a problematikou čtení a interpretování textů;
2. učitelé gymnázií a středních škol, kteří své studenty připravují právě na takovéto vysokoškolské studium;
3. učitelé vysokých škol, kteří vedou úvodní semináře věnované problematice čtení a interpretování textu.

Motivace, proč publikace vzniká, je několikerá. Předně jde o to, že studium a bádání v humanitních, historických, literárních vědách a ve filosofii je založeno na čtení a odborné práci s texty.

Studenti pak musí být na začátku svého studia vpraveni do problematiky práce s textem a jejího elementárního zvládnutí. Dalším důvodem je narůstající zkušenost s postrádáním schopnosti začínajících studentů samostatně číst text a umět si s ním něco počít. Ruku v ruce s tím jde absence teoretické připravenosti na to, že ve čtení textu může být vůbec nějaký problém a že se práce s textem řídí určitými elementárními zásadami interpretace.

A přitom právě schopnost samostatného přemýšlivého čtení za zvládnutí základních zásad interpretování textu je předpokladem studia i bádání, a to nejen v oblasti humanitních, historických či literárních věd a filosofie. V souvislosti s tím je záměrem předkládané publikace poskytnout uvedení do reflektovaného čtení a potažmo promýšlení textu a do základních principů, z nichž vyvěrají elementární interpretační postupy. Takovéto uvedení se však neobejde bez výchozího představení povahy a problematiky studia v oblasti humanitních, historických, literárních věd a filosofie. Tato povaha studia nás přitom odkazuje k sepětí se svérázným charakterem vědění a pravdivosti v oblasti těchto věd.